

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:
Egész évre . . . 16 kor. — fill.
Negyedévre . . . 4 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 20 kor. — fill.
Negyedévre . . . 5 „ — „

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 24 kor. — fill.
Negyedévre . . . 6 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca n. 3. sz.

A szerkesztőség köziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, február 12.

Városház, iskola, templom.

Nagyváradon egyik megvalósításra váró terv üldözi a másikat.

Évtizedeken keresztül tervezgettünk s most már elérkezett a megvalósítás ideje. A míg a város anyagi viszonyai engedték, nem is tért ki Nagyvárad városa a szükségletek elől; példa reá a közbűvőhid, a két vashíd, a vízvezeték, reáliskola, a kaszárnyák, no meg legujabban a színház építése. Sőt talán, mintha egy félszázad mulasztását akarnánk pótolni, nagyon is gyors tempóban igyekeztünk egyet-mást megvalósítani, ami által oda jutottunk, hogy ma már drága kölcsönhöz kell sürgősen folyamodnunk, hogy a kellemetlen helyzetet némileg ellensúlyozzuk.

És ebben a helyzetben mint elodázhatatlan követelmény lép fel minderősebben a városház építésének kérdése.

Emlékezünk még arra az áldatlan harcra, mikor a társas életben éppen úgy, mint a város zöld asztalánál Várad-Ujváros és Várad-Olaszi mint rivalisok állottak egymással szemben s minden fontosabb kérdésnél a városrészek egymás elleni harca domborodott ki.

Ebbe az időbe esik annak a legelső ízben történt kimondása, hogy az új városháza okvetlen Ujvároson legyen. Ennek az ellenkezőjét csak emlegetni is, elég ok lett volna a megkövezésre.

Ma már legalább látszólag elsimult a városrészek közötti harc, de alig hisszük,

hogy fel nem ujul, ha a városházának Olasziban leendő felépítésének eszméje alakot ölt.

A városi hivatalok szétszórtsága rengeteg kellemetlenséget okoz a közönségnek, de egyúttal megnehezíti a közigazgatás gyors és akadálytalan menetét.

A Zöldfa épületébe tervezett elhelyezést, a nagymérvű átalakítások miatt helytelenítik.

Dr. *Bulyovszky* József polgármester most egy új eszmét vetett fel, a mely ugyan régebben már felszínre került, de az utóbbi időben szóba nem jött.

Olasziban építsük fel az új városházát.

A terv ellen, különösen akként, amint az a polgármester alábbi memorandumában kifejtve van, kifogásunk nem igen lehet, hanem akkor azon korábbi határozatokat kell megváltoztatni, hogy a városháza Ujvároson legyen.

Abban teljesen igaza van a polgármesternek, hogy üres kassza mellett olyan diszes palotát nem emelhetünk városházának, amilyent szeretnénk s meg kell azzal elégednünk, hogy olcsó és amellett megfelelő legyen az új székház, a mostani városháza és magtár épület helyén.

Ezáltal azonban a közgyűlési határozatok egész seregét meg kell változtatni.

Az államtól joggal elvárhatnánk a támogatást azokért a rengeteg áldozatokért, amelyeket az államnak és a közoktatásnak hozott és hoz a város. Mindamellert nagyon kételkedünk abban, hogy

ezek viszonzása fejében csak úgy ingyen megkaphassuk a mostani honvédegyalagsági laktanyát. Ez az épület pedig, dacára a Fő-utca nagy zajának, átalakítások mellett megfelelne iskolai célokra s ez által az olaszii községi leányiskola helyiségének kérdése végleges megoldást nyerne.

Ennél nehezebb kérdés a *Szent László templom* újjáépítésének a megoldása, abban a formában és feltételek mellett, amint az a polgármester memorandumában fel van vetve.

Az igazságot, a méltányosságot hiába keressük, nem találjuk a memorandumban.

Régi idea, hogy a már mindjobban szűknek bizonyult Szent László templom a régi reáliskola helyén építtessék fel s ezáltal, amíg egyrészt nyer a kath. egyházközség egy új, megfelelő templomot, az a város díszére is fog szolgálni és a mostani templom elbontása által a Szent László-tér értéke, szépsége hatványozott mérvben emelkedik.

Nem vagyunk felhatalmazva a templom újjá építésének ügyében semmiféle nyilatkozat tételére s ezért ahoz nem szólunk, de lehetetlen, hogy rá ne mutassunk arra, hogy a polgármester memorandumuma két féle mértékkel méri az igazságot s a város iránti buzgó jóindulatából olyan megoldást javasol, a melybe a másik fél soha bele nem mehet.

Elismeri a memorandum, hogy a templomnak a régi reáliskola helyére leendő építése által sokat nyerne a Szent-László-tér s értékében növekednék az ujjvárosi fiúiskola épülete és telke. Mind-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az apa.

Írta: J. H.

Párizs. — Február közepe.

Öt óra felé egy öreg ur lép ki a legelső hotel kapuján. Vonásai hidegek; ruházata kifogástalan; magatartása előkelő. A vendégkönyvbe Leskjevitsch Ferencznek írta magát. Bérkocsinak intett:

— Montmartre-i temető.

— Igen, igen! — mormogja — minden változott; a régi zürzavar, láрма megvan még, de a fény! Mily más volt minden ezelőtt husz évvel. Friczi akkor még élt.

Nemcsak élt, hanem atyjának szeméfénye volt. De később oly lépésre határozta el magát, hogy szülői kitagadták. De hiába minden! A szülő eltaszítja magától gyermekét, de emléket nem törli ki a szívből semmi hatalom. A halott előbb-utóbb megköveteli a fájdalom adóját, — a könnyeket. Pedig nem lehet fájóbb érzés, tépőbb fájdalom, mint ha akkor siratjuk meg kedves halottainkat, mikor már tizenöt éve takarja őket a csendes sirnak hűs hantja.

— Friczi könnyelmű fiú volt — folytatta az öreg; de megnyerő, csinos, előkelő, élces. Miért is emelte fel szívéhez a varró leányt, mikor az előkelő körök hölgyei tárt karokkal várták?!

Szive összeszorult e gondolatra. Büszkén legeltette szemét fián, nagyszerű jövőt jósolt neki s ime! a fiú semmivé zúzza az atyai szív rózsás álmait, tulateszi magát a család és a főúri körök itéletén.

De ha mégis oly szép volt Duval Mariette, mint fia mondá; ha oly igéző, oly szende, oly ártatlan? ha boldogok voltak-e? A család talán ridegen bírálta el vonzalmukat? Hisz az alsó néposztály is tud érezni, szeretni! szeretni büen, forrón, nemesen! Hisz fiát nem a szenvedélyek láza, nem a gyönyör ittassága, nem az érzékek felhevültsége ragadta rangján aluli frigyre. Hátha Mariette példaképe volt a törhetlen hűségnek, gyengéd odaadásnak?

... Szerelmük talán nem volt oly pillanatnyi ábránd, melyből az ember elaljasodva, megcsalódva, szívében undorral ocsudik fel!... Óh nem! hisz úgy szerették egymást, hogy egy napon dőlt életük a sirba; még a halálban is egymáséi voltak.

... A felső körökben boldogabb lett volna-e? Óh! azok hű csillogása, titkos szégyene kendőzött érénye, pöffeszkedő gonoszága — talán nem is képes oly ideális odaadásra...

Az atyai jobb meggyőződés győzedelmeskedett a társadalmi állás merev paragrafusain: az öreg ur arcán egy tiszta könnypárgyöngyözött.

A fiakker megált; az öreg ur belépett a holtak birodalmába.

Ünnepélyes csend uralkodott a sírok közöttársaságában... Egy-egy diszes márvány, egy-egy

új koszoru, százakat érő emlék jelölte a halottak csendes fekhelyét.

Az öreg nyugtalanul jártatta körül szeméit. Végre megtalálta a temetőt. Tudakozódott gyermekeinek — most már így nevezte — sirja után.

— Herczeg Leskjevitsch és neje — mondá reszkető hangon.

— Ismerem a sirt; kissé elhagyatott; a sírkövet kimosta az eső.

Megindultak. Itt egy-egy nő, férfi, ott egy-egy gyermek, ezüst fű siratta kedves elhunytját. Végre megérkeztek. A herceg rávetette magát a sirra, csókolta a hideg hantokat, kezét tördelte, neveiket hangoztatta. A kitagadást így akarta jóvátenni. Vajjon jóvátehette-e?!

Meghasadt a szive...

Írta: Lulu.

Karikás ostorával nagyot cserdit, itatni hajtva a ménest a csikós. Derék, szálás fiú, napbarnította arcán becsületes őszinteség, bátorság nyernek kifejezést. Koromfekete szeméi magukon hordják a nagy bánatot, mely szívét marezangolja.

A fiú megmeríti a vödröt, csobbanására felnyeritenek a csikók.

Nem messze piros kendőt lenget a szél. Piros kendőjénél pirosabb az orcája annak a kislánynak, ki ott közelit.

ezek dacára a memorandum azt kívánja, hogy a százezer forintnál többbe kerülő új templom helyét, a reáliskola telkét 30,000 frtért vegyék meg a várostól. Tehát ingyen kívánja a város a mostani templomnak sokat érő telkét, de nem akarja (?) ingyen adni az új telket, mely különben is az egyházé volt.

Ez a kívánság nem méltányos éppen a püspökség és káptalannal szemben, akik a többi áldozatkészségen kívül a regálé jogok, vámok és az ezt kiegészítő épületek megvételénél oly gavallérosan, méltányosan, áldozatkészséggel jártak el, mert ösztönöztek a város boldogulását. Igaz, hogy ezt sokan tekintetbe sem veszik; pedig élénk bizonyíték ennek igazolására az a körülmény, hogy a 750,000 forinton megvett összes javadalmak, jogok és ingatlanok csak egy részéért: a regáléért 1.800,000 frtot kapott Nagyvárad városa.

Amíg olyan követelésekkel állunk elő, a milyen a régi reáliskolának megvételé, a közeledés e kérdésben ki van zárva.

E tekintetben a kérdés kívánatos megoldásának első, elengedhetlen kelléke, hogy az új templom helyét a város ingyen ajánlja fel.

Vid.

A polgármesternek a városház építése tárgyában a törvényhatósági tagokhoz szétküldött memorandum a következő:

Igen Tisztelt Bizottsági Tag Ur ?

A folyó hó 8-án tartott közgyűlésen már volt szerencsém bejelenteni, hogy a kir. tábla helyiségek kötelezett építése folytán jelenlegi hivatali helyiségünk ismét változást szenved s a hivatalok egy részét más épületekben kell elhelyeznünk mindaddig, míg a városháza felépítve, avagy ideiglenesen összpontosítva nem lesz. E kényszer folytán a városi hivatalok még széjjel szórta állapotban lesznek a közigazgatási ügymenet nagy kárára és így kénytelenek vagyunk a városház építésének kérdését most már eldönteni és az építést foganatosítani. Szerény véleményem szerint a városháza építése, de legfőképpen végleges helyiség megállapítása szoros kapcsolatban áll a többi, még ezután foganatosítandó nem jö-

vedelmező városi építkezésekkel: nevezetesen a felső leányiskola kapcsolatban a női ipar iskolával, az olasz-i leányiskola az újvárosi leányiskola építésének helyével. Tehát a városházán kívül még külön három nagyobb építkezést is megoldanunk kell és pedig olyképp, hogy a rendelkezésre álló telkek czélszerű felhasználásával s az előállítási költségek lehető redukálásával a város polgáira minél kevesebb teher háruljon.

Városunk fejlődésére nagy befolyással levő s nem jövedelmező ezen építkezések minél czélszerűbb megoldására számításokat tevének; javaslataim a következők:

I. A régi reál iskola és Teleky-utcai községi iskola helyiségére tervezett városháza véleményem szerint csak úgy létesíthető, hogyha a redukált tervek dacára az építési költséget legalább is 300,000 forintra vesszük fel, mert a Szent-László téren egy kellő diszítést és czélszerű berendezést nélkülöző építkezést az ottani helyi viszonyokra figyelemmel, keresztül vihetőnek nem tartok, avagy ha az építési költségek nagyon redukálnak fognak, előállhat a városházának czélszerűtlen létesítése. Nevezetesen a szükséges helyiségek czélszerű berendezésén kívül mindenestre emelni kell az építési költségeket azért, mert a hely a város legnagyobb forgalmu utcája és tere között fekszik, közel egy templomhoz, melynek harangozásai és a nagy utcai forgalom zaja, a hivatalnokok munkásságának eredményére hat békítőlag, ez tehát a közérdek szempontjából vastagabb és erősebb építkezéssel lesz szükséges megakadályozni, mely az építési költségeket emelni fogja. Szépészeti tekintetből hátránya lesz az épületnek, hogy a körös-utcai rész az építési hely szűk volta miatt kiszögellőleg lesz tervezhető és az épület bizonyos fokban ferde kinézésű benyomást fog tenni. De ezen érvektől eltekintve, a jelenlegi pénzügyi viszonyaink alig engednek meg az ilyen monumentálisabb városház építést, különösen akkor, midőn még három nagy iskolának felépítésére is kötelezve vagyunk, mert különben kitésszük a várost azon kárnak, hogy az állami segély felemelése helyett még az eddig élvezett 7000 frt segélyt is elveszítjük. Ezen szempontokból vezéreltetve javasolnám, hogy a városház építésének helye az igazságügyminiszter urtól visszanyert régi városház fenmaradó részének felhasználásával, a szomszédos magtár épület lebontása és jó anyagainak felhasználásával, egy nagy utcai két emeletes, egyszerű kivitelű épület emelésével oldatnék meg, minden felesleges czífrázat mellőzésével, mely épület — véleményem szerint — 200,000 forint keretén belül előállítható lenne, különösen ha a régi városházának a táblai építkezés folytán is

megmaradó elég nagy része a fölszinten börtönhelyiségekké az emeleti rész pedig a büntető perrendtartásnak megfelelő nyomozás s más rendőri hivatali helyiséggé alakíthatnák át. Az így megoldandó városházának előnyére esnék, hogy a régi épület is felhasználtatnék ideiglenesen és ráérne a teljes új építés vagy kibővítés akkor, midőn a város fejlődése s vagyoni helyzete ez megengedné. Különben is a javasolt telekrész oly nagy, hogy az építkezés és terjeszkedés e század végéig is képes az igényeket kielégíteni. Takarékossga szempontjából tehát nagy előnye e nagy teleknek, hogy értéke a rajta levő épületekkel nem sokat érő, sőt különösen a magtár épület beépítésével illetve az anyagok felhasználásával a 200,000 frtos költségvetés esetleg még redukálható lenne.

Előnye még e helynek, hogy a tér, ahol a városháza építtetnék, nem követel oly luxust az építkezésben, mint a Szent László-téri hely. Itt egyszerű, jó beosztású hivatali helyiségek lennének készíthetők. A közönség különben is már évtizedek óta ide levén szokva, az újítás kellemetlen hátránnyal nem járna, hiszen a közönség itt találja a kir. táblát, törvényszéket, vármegyeházát és nem messze a pénzügyi palotát, mely utóbbinak az építési költségei úgy tudom, 170,000 frtnál többbe nem fog jönni, pedig két emeletes, egy emeletes helyiségek és nagy emeletes raktárak lettek építve. A tisztviselők csendes és kényelmes munkahelyiséggel láthatók el és a forgalmi zavaroktól, mely a munkálkodást békíti, mentve volnának. Természetesen sok függ az építési tervezet készítésétől, melylyel ifj. Rimanóczy Kálmán műépítész lenne megbízandó, ki a pénzügyi palotát is tervezte s ki hajlandó a tervet minden jutalom nélkül elkészíteni, csupán a műszaki rajzok előállítására kéri a mérnöki hivatal közgei segédkezését megengedni.

II. Ha a városház ily olcsóbb kivitelben megoldható lenne, javasolnám és indítványoznám, hogy a Sal Ferencz utcai honvéd gyalogsági laktanya épület a felső és alsó leány és női ipar iskola részére szerezettnek meg és pedig olyképp, hogy a törvényhatósági bizottság határozata kikéretnek s feliratilag és küldött-ségileg kerestetnek meg a belügyi, honvédelmi, pénzügyi és a vallás és közoktatásügyi magas kormány, mint kiknek az engedélyéhez az átadás kötve van, hogy a kérdéses épületet iskolai czélokra Nagyvárad városának rendelkezésére bocsássák s indokolni lehetne a kérelmet azzal, hogy az új kaszárnya felépítéséhez Nagyvárad városa a tér, csatornázás és utak rendezése címén, legalább is 50,000 forinttal járul hozzá, hogy egy új modern kaszárnya építhető legyen. Továbbá a vallás és közoktatásügyi miniszter hivatali elődje már a 80-as években tett a városnak ígéretet, hogy városunkban egy felső leány iskola építési költségeihez hozzájárul s lehetne ezen miniszter urat az eszmének megnyerni még azzal is, hogy a biharmegyei tanfelügyelőségnek ott hivatali helyiség lenne berendezhető. De kérelmünket megindokolhatnók alaposan még azzal is, hogy Nagyvárad városa a kir. itélő tábla, a honv. hadapród iskola, a különböző közös és honvéd gyalogsági és lovassági laktanyák és megfelelő raktári helyiségek építésével már milliókra menő áldozatot hozott e részben a magas kormány s így méltányos a kérdéses és üresen maradó laktanyának a város részére, iskolai czélokra leendő átadása, annyival is inkább, hogy az átalakítási költségek melyeket a város viselne, 30,000 forintot úgy is meghaladna, pedig ezen épület becsértéke jelenleg aligha tesz ki nagyobb összeget.

III. Ha ezen kérdések így elintézhetők lennének, indítványoznám továbbá, hogy a Szent-László-téri régi reáliskola épület a város által megszerzett árban ajánltassék föl és pedig ez is a törvényhatósági bizottság által hozandó határozattal átiratilag, illetve küldött-ségileg megyés bibornok püspök urnak és a fő-tisztelendő nagyváradi káptalannak, mint kegy-urnak, még pedig azon czélból, hogy a piac-téren levő, a róm. kath. hívek teljes befogadására már nem alkalmas róm. kath. plébániai templom ezen iskola helyére, a patrónus főt. káptalan által esetleg társadalmi segély igénybe vételével áthelyeztessék és ott a Sz.-László térnek

— Jó napot Bandi — mondá odaérve a legényhez a kaczkias leány.

A csikóst mintha torkon ragadták volna. Elállott a szava. Aztán indulatosan, haragosan lökte le a vödört s félre állt.

— Hát még azt se' mondja kend rá: adjon Isten ?

— Hej! Julis, Julis! Minek szomorított még jobban a szívem?! Hát mégse' elég?

— Hát aztán miért busul kend annyira, tán biz' nem is tudja, milyen vigásba hívom? . . .

A csikós arczát elfutotta a düh, homlokán kidagtak az erek.

— Ki ne mond az szót! Te hazug! . . .

Szikra Bandi a homlokához, aztán a szívéhez kapott, azt hitte mindjárt megszakad. Aztán félre lökte a leányt.

— Te csalfa kigyó! Hát ide mertél jönni . . . és ki merted mondani. Mikor még mult héten azt mondtad, hogy az enyém leszesz. . . Hadd el magad te . . . gyalázatos, te . . . utszéli te!

— Isten áldja Bandi — szólt a leány s deli léptekben sietett tova. Rokolyája suhogását sokáig hallotta a csikós, aztán úgy érezte, mintha tört döftek vón' a szívébe.

Úgy szerette azt a lányt, Hajnal Peti lányát, a Julist, az is mondta, hogy szereti s most megcsalta, rutul elhagyta . . .

* * *

A rozzant bedölt csárdában keservesen huzza a more. A bedölt ház ivójában asztalra

dőlve mulat Szikra Bandi. Arczán ott ül a megtestesült, néma fájdalom. Nagyon fájt, nagyon sajgott a szíve; a cigány nótája mellett legalább kisírhatta magát kedvére, hogy aztán még jobban fájjon az a megcsalatott, megvérzett szív . . . A csikós egyre ivott, a cigány meg egyre szomorubban szólaltatta meg hegedűjét. Szikra Bandi felállott az asztaltól, alig birták a lábait. Tántorogva ment a cigányhoz s megcsókolta szurtos ábrázatát. Olyan jól esett ez mind a kettőnek. Meg is hálálta a barna legény, bele kapott abba a siró nótába. Hej! de keservesen is sirt a hegedű száraz fája, Bandi meg olyan szomorúan énekelte

. . . »Hogy így megcsalt, soh' se hittem,
Büntesse meg az ur Isten!« . . .

Aztán, mintha valami lehuzant volna . . .

Szikra Bandi holtan terült el a rozzant csárda padlatán. Nagyon nagy volt a szíve, nagyon szeretett. Csordultig volt a szíve szerelemmel, bár még csak nem is sejtette mi az. Ki kellett hát dőlni a csordultig telt pohárnak, meghasadt a szíve . . .

A cigány zokogva borult arra a durva kebeleire, mely oly nemesen érző szívet takart és keservesen sirt . . . »Szegény Bandi, kár volt érte!« . . .

Juliskának nem hasadt meg a szíve, még csak nem is fájt. Az ő szíve kőből volt. Másnap vigan rakta a tánczot — a lakodalmán.

és a hitközségi élet magasztos elveinek megfelelő monumentális plébánia templom építtessék. Nem találom itt helyén valónak fejtegetni, hogy ezen rendezéssel nemcsak a nagy közönségre, de a városra is mily nagy előnyök hárulnának. Anyagilag a város megkapná az épületre tett vételi árt, a Szt.-László tér a régi templom elbontásával nyerne szépségben és forgalmi képességében.

Nyerne még a város abban is, hogy a Teleky-utcai fiúiskola épületét az előtte létesítendő templomtól folytán jobban lenne képes értékesíteni.

Ismerve bibornok püspökünk és a főtisztelendő káptalan vallásos, fenkölt szellemét, jótékonyágát és ama magasztos eredményt, mely a vallásosság fejlesztése tekintetében az új monumentális templom fölépítésével a város lakosságára hárul, reménylhetjük, hogy habár nagyobb áldozatokkal is, a javaslat kivihető lenne.

IV. Az ezen három pontban részletezett elhelyezés folytán a nagy Teleky-utcai községi iskola megfelelő árban eladatnék, értéke 40—50 ezer forintot elérné s miután a felső és női parányi iskola s az olasz elemi leányiskola a felhagyandó honvédkaszárnyában nyerne elhelyezést, a nagy Teleky-utcai fiúiskola kevesebb költséggel lenne elhelyezhető az Őr-utczán már megvett üres telken.

Ezen tervek keresztül vitele esetén nem ugyan szakszerűen, de hozzávetőlegesen az építési költségek is előirányozhatók és pedig:

Városház építése a régi és magtár helyén a régi városháza felhasználásával	200,000 frt — kr.
A polgári női parányi és alsó leányiskola átalakítása az átadandó kaszárnyában	30,000 frt — kr.
Őr-utczai fiúiskola felépítése és a leányiskola átalakítása	40,000 frt — kr.
Összesen:	270,000 frt — kr.

mely számítás műszaki számítás alapjául venni lehet. — Ezen természetesen inkább laikus számítás folytán megállapított 270,000 frtos költségre a fedezet következőképen lenne megoldandó. — Egyelőre az új városháza építése lehető olcsó folyószámra kölcsönrel, vagy ha a pénzügyi viszonyok javulnának, lehető olcsó községi kölcsönrel fedezendő. — A midőn az új városháza kellő előrelátással és takarékos-sággal felépítve lesz, az előirányzott 200,000 frtot tul nem haladó összegben az, ideiglenesen elfoglalt épületek rendeltetésüktől felszabadulnak és értékesíthetők lesznek körülbelül a következőképen:

Az ugynevezet Apolló épület	30,000 frt — kr.
A kisvárosháza épület (Megjegyzendő, hogy a Fő-utczára és a Bémer-térre, valamint a szent László-térre képesek leszünk az 1896. évi XXIII. t.-cz. által engedett magasabb adókedvezményeket is kieszközölni s így ezen ingatlanok értéke ez uton is emelkedni fog.)	
A Kossuth utczán felszabaduló rendőrségi épület	30,000 frt — kr.
A nagy Teleky-utczai iskolai épület	40,000 frt — kr.
A régi reáliskola templom célra leendő átadása esetén	30,000 frt — kr.
A fogyasztási adó s mérték hitelesítési hivatal értéke, tekintettel a hadapród iskola közelségéhez és a pecze rendezésére	15,000 frt — kr.
A Zöldfa épület szándékolt ideiglenes város-házi helyiségül átalakítása	40,000 frt — kr.
Ugyanott évi hervesztéség tőkében kifejezve	50,000 frt — kr.

A felső és alsó leányiskola jelenlegi évi lakbérére, mely az iskolák felépítése folytán megtakarítottatik (évenként 1600 frt.) tőkében . . . . .

26,600 frt — kr.

Összesen: 291,000 frt — kr.

Ezen fedezési összegből levona az építkezésekhez kívántató 270,000 frtot marad felesleg 21,000 frt.

Nem állítom azt, hogy számításaim csálhatatlanok, azonban javaslataim szakszerű megbirálása, azt hiszem, a tényállást világosabbá fogja tenni.

Függ a számítás eredménye attól is, hogy ezen ócska, de jó helyen levő ingatlanainkat tudjuk-e és minő arányban értékesíteni. — Természetesen a többi itt fel nem sorolt városi épületeinket egyelőre eladás alá nem bocsátjuk, kivéve ha a konkurencia esetleg más ingatlan eladását nem követelné. — Szakértők állítják, hogy a kített becsértékek tekintettel még a kieszközölnél hosszabb adómentességre is, megfelelően tartható és ha ezen számítás szakvéleményileg is megállja helyét, minden esetre elérnők azt a célt, hogy egy végleges helyen nem ugyan diszes, de minden tekintetben praktikus és a terület nagyságát tekintve, állandó városházát s a már renkivüli szükséges iskola helyiségeket nyernénk meg és építhetnők föl.

Arra is tekintettel, hogy az eladni javasolt épületek igen kevés jövedelmet hoznak, nagyon valószínűnek látom, hogy ezen nem jövedelmező építkezési befektetések így megoldva a közköltő emelését csekély mérvben fogják igényelni.

Javaslataim szakértői számítás és más faktorok határozata hiányában ez idő szerint még elfogadására nem alkalmasak, ez okból arra kérem a tisztelt bizottsági tag urat, hogy javaslataimat elfogulatlan birálata alá venni és a folyó február hó 17-én a városház tanács-termében szombaton délután 3 óraker elnök-ilem alatt tartandó bizottsági értekezleten a javaslatok tárgyalása végett megjelenni s ott a továbbiakra esetleg indítványt tenni, ha pedig a javaslatokat keresztül vihetőnek tartaná: a szükséges teendők végzésére egy albizottság kiküldését elhatározni sziveskedjék.

Még annak megemlékezésével, hogy a számításokat a könnyebb áttekinthetés végett vettem fel forint értékben, vagyok az igen tisztelt bizottsági tag ur hazafias tisztelője

Nagyvárad, 1900. évi február 10-én.

Dr. Bulyovszky.
polgármester.

A kereskedelmi államtitkár lemondása.

Napok óta regélt titok politikai körökben, hogy dr. Schmidt József a kereskedelmi minisztérium államtitkára a Budapesti országos központi takarékpénztár vezérigazgatójává fog megválasztatni és ennek folytán lemond államtitkári állásáról. Mint értesülünk ez a hír ma megvalósult. Dr. Schmidt József aláírta a szerződést a pénztintézzettel, mely neki 22.000 frt évi fizetést biztosított. Ennek folytán dr. Schmidt ma beadta lemondását Hegedüs Sándornak. A helyébe kinevezendő új államtitkár nem politikai körökből, hanem a kereskedelmi minisztérium tisztikarából fog kineveztetni. A legőb- bet emlegetett jelölt dr. Mándy min. tanácsos, a vasuti ügyek előadója. Azt is beszélik, hogy Hegedüs miniszter ismét Vörös Lászlónak fogja felajánlani az államtitkárságot, mint a ki legjobban ismeri a minisztérium ügyeit és ki pusztán báró Daniél Ernővel történt konfliktusa miatt távozott el onnan.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház mai ülése.

Nagyvárad, febr. 12.

A képviselőház ma kezdte meg a költségvetés részletes tárgyalását. Először az ugynevezett kisebb tárczák kerültek napirendre, melynek első tétele: az udvartartás költségei felett élénk vita indult meg, melyben Kossuth Ferencz, gróf Benyovszky Sándor és végül a miniszterelnök vettek részt.

Az udvartartás.

Kossuth Ferencz a külön magyar udvartartás mellett érvelt. Az összeg, melyet a magyar országgyűlés megszavaz, a magyar király udvarát illeti és nem arra szolgál, hogy az osztrák császári udvar fényét emelje. Kifogásolja, hogy az udvari méltóságok és hivatalnokok között oly kevés a magyar. A tételt megszavazza, de egyben határozati javaslatot is nyújt be, melyben utasítatni kéri a kormányt, hogy a külön magyar udvar felállítására iránt intézkedjék és adja tudtul az uralkodónak a nemzetnek azt az óhaját, hogy a király hosszabb ideig tartózkodjék Budapesten.

Gróf Benyovszky Sándor Kossuth határozati javaslata mellett szólalt fel.

Ugron Gábor mondott ezután egy rendkívül figyelemreméltó, hatalmas, szép beszédet, a nemzet és az uralkodóház viszonyáról. Magyarországon nincs ember — ugymond — a ki ne volna hive a Habsburgháznak.

Olyan általános ragaszkodás az uralkodócsalád iránt sehol a világon nem található. Ez a ragaszkodás és hűség az okosságának a tanácsa. A magyar nemzet, ha egymaga volna is, ha Ausztria nem volna is, más uralkodóházhoz nem csatlakozhatna, mert egy uralkodócsaládnak sincs sem annyi politikai tekintélye, sem annyi politikai tapasztalata. De kötelessége kijelenteni, hogyha az uralkodó teljesíti a nemzettel szemben kötelességét, a nemzet azt is megkövetelheti, hogy az uralkodóház tagjai is teljesítsék kötelességüket. Ausztria minden nemzetiségének megvan a maga állama, mely felé gravitál, csak nekünk nincs hová gravitálnunk. Mi a Habsburg-házra vagyunk utalva és a Habsburg-ház mi ránk van utalva. Együtt élünk és valószínűleg együtt fogunk elpusztulni. Ez az egymásra utalás arra kényszeríti a nemzetet és az uralkodóházat, hogy ne elégedjék meg a rideg formákkal, hanem keresse és ápolja egymás között a szeretet és a rokonszenv intím összekötő szálait. Am az egyetlen József főhercegen és családján kívül nincs az uralkodóháznak egyetlen tagja sem, a kit a nemzethez az intím ragaszkodás szálai fűznének. Csak a nemzet legkonzerváltabb rétegeivel tartanak fenn összeköttetést, de nem törődnek a dolgozó produktáló népek millióival. Csak vadászni jönnek Magyarországra és elfelejtik, hogy Magyarországon nemcsak vadak, de emberek is vannak. (Zajos helyeslés és taps.) Pedig a történelem megtaníthatná őket, hogy csak nemzeti dinasztikiának van jövőjük. Spanyolországban a Bourbonok soha sem tudták megtartani trónjukat; minduntalan elűzték őket, mert nem tudtak spanyolok lenni, de a Bernadotteok 30 év alatt megszilárdították Svédországban uralmukat, mert nemzeti dinasztikiává váltak. Az uralkodóház tagjai volnának hivatva a magyar társadalom legfelsőbb összekötő kapcsát képezni. Őket követné az arisztokrácia, az arisztokráciát a vagyonos nemesség, a nemességet az intelligencia. De mert ez nincs úgy, az arisztokrácia félrevonul, vagy a mi még rosszabb, külföldön költi el millióit. A nemesség az ő példájukon indul. Ezért oly bomlott a magyar társadalom. A dinasztia tagjai megmondhatnák, hogy az oly szentimentális jelennel, mint Mária Terézia a pozsonyi országgyűlésen eljárta, most már nem lehet hatást elérni. Mert a hadsereget ma nem a kiváltságos nemesség, hanem a népek milliói alkotják. A népek millióit pedig csak akkor lehet fellekesíteni, ha őket az intím rokonszenv belső szálai hevítik. A tételt megszavazza, de csatlakozik.

kozok egyuttal Kossuth határozati javaslatához. (Éljenzés és taps a szélsőbaloldalon.)

Szell Kálmán miniszterelnök: Csak Kossuth Ferencz beszédével foglalkozik röviden. A királyt minden magyar közjogi funkcionál magyar méltóságok környezik. A közös udvartartásnál is már nagyobb a magyarok száma. Az udvar eddig azért nem lölhetett annyi időt Budapesten, mint óhajtott volna, mert a királyi várak helyiségei eddig szűk volt. Ha a királyi palota építése befejeztetik, teljesülni fog a nemzet óhajta. Kossuth határozati javaslatára tehát nincs szükség és kéri a Házat, hogy azt ne fogadja el.

Miután a tétel ellen senki sem tett kifogást, elnök azt elfogadottnak jelenti ki. Kossuth határozati javaslatát a Ház többsége elvetette.

A választói jog.

A parlament költségei e tételénél, **Kossuth** Ferencz hat. javaslatot ad be a választói jog kiterjesztése érdekében.

Barabás Béla: A képviselőház költségvetését soknak tartom és azért szavazok, még ha egymagam is ellene, mert azt a megterhelést a nemzetre nézve soknak tartom, soknak, mert sokan vagyunk itt, a fele is nagyon sok volna arra, hogy a képviselőház teendőit elvégezze és így a legtöbben kénytelenek a miniszteri ajtók-nál kopogtatni, hogy a választók apró-cseprő dolgait elvégezze és az a képviselő ekkor már mintegy le van kötelezve.

Marjai Péter: Nem áll.

Barabás Béla: Ha nem áll, nem áll, de ez az én véleményem.

Ha most nem is, de a közel jövőben megvan a lehetőség, hogy apasztassék jelentékenyen a választókerületek helyes beosztásával a képviselők száma. Elég Magyarországon 200 oly képviselő, ki kötelességét teljesíti. Nézzük meg a törvényalkotásokat, milyen szerepet visznek abban a képviselők, egyáltalában semilyent. Ha idekerül a plénumba a törvényjavaslat, akkor elmondtnak elvben kiváló beszédek, de a hiányokon már segíteni nem lehet.

Tökéletesen elegendő volnánk mi 200 — pardon! — volnánk, ha kétszáz ember teljesítené úgy kötelességét, mint azt a választókerületek és az ország érdeke megkívánja. Azokat a határozati javaslatokat, melyet Kossuth barátom beadott, szintén támogatom. A képviselők számát ne csak a költségvetés szempontjából apasztassuk, hanem azért, hogy ne adjunk okot arra, hogy annyi ember semmitemvéssel töltse itt az idejét. (Helyeslés.)

Szell Kálmán: Kossuth Ferencz határozati javaslatára nyilatkozom, kiterjeszkedve néhány szóval a Barabás képviselő ur által elmondottakra. A választói jog reformálására célzó nagy intézkedések tárgyalásába, ha a Ház ennek tárgyalásába belemenni kíván, úgy kell, hogy az egész anyagnak és minden nagy politikai motívumoknak és céloknak felöléléssel tárgyalja a kérdést, mert elismerem, hogy a választókerületek nincsennek igazság és politikai egyenlőség arányos felosztásának elvére állapítva, de még nem tartom elérkezettnek az időt e kérdésben állást foglalni. A cenzus igazságosabb arányosítását tanulmányozza a kormány. — A mi a költségvetést illeti, én a szabályrendeleteket komoly átvizsgálás tárgyává teszem és azért kérem a beadott javaslatokat mellőzni. (Helyeslés.)

Ugron Gábor: A parlamenti reform a legnehezebb reform, mert a törvényhozásnak önmagát kell reformálni. A főrendiházat a szent szabadság nevében reformálták s ma még nagyobb hatalmi eszköz, mint volt. A választói jog ma is mindig ki van szolgáltatva a hatalomnak. Ha nem tetszik a szavazat, jön a katonaság, a csendőrök, a rendőrök duhajkodása, folyik a vér s eltiportatják a népakarat. Neki nem elég a Kossuthi javaslata, ő az általános választói jogot követeli, hogy a nép akarata megnyilatkozhat. Tisza István — nem tudni miért — azt mondta: kérdezzük meg, mit mond a paraszt? Rendeljük el az általános választói jogot s mindjárt megtudja.

Szell Kálmán: Minden ország óvakodott attól, hogy a választói jog egy ugrással terjesztessék ki. Nálunk pedig ez különösen kerülendő. (Ugy van! a jobbon). Különbösen áll az mindig,

hogy illetéktelen befolyások érvényesülnek a választásoknál. Nincs ok arra, hogy a választói jogot felforgassuk s az általános választói jogot behozzuk. Olyan reformját a választói jog kiterjesztésének, mely komoly tárgyalás alapjául szolgálhat igen, de a melyet Kossuth, Ugron és Barabás akarnak, olyat nem.

Buzáth Ferencz Kossuth hat. javaslatát pártolja.

Polónyi Géza: A miniszterelnök azt mondja, hogy Magyarország speciális viszonyai nem engedik az általános választói jogot. S mindig a nemzetiségi kérdést hozzák fel. A miniszterelnök sikeresen oldotta meg erre vonatkozó programját. De ahhoz más is kell: tegyék szabaddá a népet, adjatok általános szavazati jogot. Felhozzák, hogy más vezetők kezébe kerülne az ország sorsa. Baj volna az? Avagy privilégiumot vett bármely kaszt is, hogy ő vezesse az országot.

A rendi társadalom kipusztulása után az iparosokkal, a becsületes munkásokkal kellene degenerálni a választási listát, anélkül, hogy adót fizetne.

Szell Kálmán miniszterelnök: Ha az általános választói jogot elfogadná, akkor — ezt mondta — olyan elemek kezébe kerülne a vezetés, akikre nézve a vesztegetés könnyebben bekövetkeznék, mint ma van. Nagyon jó érzéke van a szegény, de derék munkások iránt, sajnálja is, hogy ezeknek nem adhat helyet a választási listában, ha az adó miatt kimaradnak, de az a mód, melylyel Polónyi előtte az általános szavazati jog eredményét fejtegette, nem bír rá csábító vonzerővel. (Zajos helyeslés jobbról).

Marjay Péter: Ha a miniszterelnök az Ugron javaslatát ugrásnak mondja, akkor el kell fogadnia a Kossuthi javaslatát, mely nem ugrás, hanem természetes terjeszkedés, a cenzus leszállítása alapján. Nem csak annak van joga beavatkozni az ország sorsába, akinek sok marhája van: a szegénynek is van esze. Pártolja Kossuth mindkét javaslatát.

Öt perc szünet.

Szünet után a választási jog tételét Kossuth hat. javaslatának mellőzésével megszavazták.

Délafrikai háború.

London, febr. 12. Clemens tábornoknak egy hivatalos távirata azt jelenti Rensaurgból, hogy a burok e hó 9-én megkísérelték az angolok jobb szárnyának megkerülését. Az angolok azonban visszaverték a támadást és megtartották hadállásaikat.

Kimberleyből jelentik, hogy a burok hadereje szemlátomást szaporodott. E 7-én a burok sánczműveket kezdtek állítani a várostól keletre. A burok hat hüvelykes gyorstűzelő ágyukkal jönnek Mafekingből Kimberley felé.

London, febr. 12. A Reuter ügynökség a következő híreket kapta a dél-afrikai harcztérről:

Kimberley, febr. 12. A burok erősen folytatják a város ágyuzását. Az asszonyok és a gyermekek csüggedés nélkül viselik az ostrommal járó szenvedéseket. A múlt éjjel Spitzfontein felől erős lövöldözés hallatszott.

Pretória, febr. 9. Colesbergből jelentik: A burok Maxim- és Nordenfeldt-ágyuja szerdán lövöldözni kezdett a Coleskopra, a mire az angol ágyuk hatásosan feleltek. Delarey visszaverte az angolok jobb szárnyát. Mindennap vannak apróbb csatározások. Tegnap három bur megsebesült, három fogságba került és egy elesett. Csütörtökön az angolok három ágyuval és lovassággal előrenyomultak, de azután visszavonultak, mert

látták, hogy képtelenek a burokat megátámadni.

Ladysmith, febr. 9. Itt minden nyugodt. Ma innen nem láttunk burokat.

Rensburg, febr. 6. Ma még két burgheer érkezett ide a johannesburgi kontingensből és megadta magát az angoloknak. Tegnap az ellenség hatalmába kerítette a Hobkirsfarmot. A Zeekoe folyó mentének lakossága, a mely hiven kitar az angolok mellett, nagyon nyugtalanodik. A Hobkirs-farmnál fedett állásban lévő brit előőrsök mindannyiszor rálöttek a burokra, valahányszor puskalövésnyire értek hozzájuk.

Rensburg, febr. 10. (Reuter.) Egy kis angol csapat ágyuzással kikergette a burokat slingersfonteini hadállásukból és ez által lehetővé tette, hogy egy nagy angol szállítóvonat akadálytalanul mehetett át a kocsitun. Angol részről senki sem sebesült meg.

London, febr. 12. A »Daily Mailynak« jelentik Pietermaritzburgból 11-iki kelettel: A burok megszállták a Bloysfarmot, a mely ezen az oldalon Chieveleytől lóháton nem egészen egy óra alatt érhető el. A lakást kórháznak rendezték be. A farm területén hegyek vannak, a melyek a Tugelának mind a két hidját dominálják.

London, febr. 12. A Daily Telegraphnak jelentik a frerei táborból 11-iki kelettel, hogy ott minden teljesen rendben van. Az angol csapatok szelleme kitűnő. A hőmérséklet forró. A sebesültek gyorsan gyógyulnak, mert nagyobbára könnyű sebesülésekről van szó.

London, febr. 12. Megdöbbenően hatott egész Londonra azon hír, mely a körülzárolt Kimberley lakóinak éhínségéről beszél. Az éhínség következtében Roberts lord 35,000 emberrel Kimberley fölszabadítására sietett. A lakosok már csak lóhussal élnek; az asszonyok és gyermekek január 8 óta éheznek.

London, febr. 12. A burok megkezdték az offenzívát a Tugela másik oldalára dobott angol csapatok ellen. Joubert tábornok egy 6000 fős álló csapatot küldött át a Tugelán Buller bekerítésére.

A honvéd-egylet közgyűlése.

Nagyvárad, febr. 13.

Mint szerény vendégek, a városháza kis tanácstermébe összeszorulva tartották meg évi rendes közgyűlésüket szabadságharcunk egykori hősei, most már kiérdemült katonái vasárnap délelőtt. A »nagy tettek« emberei nem pazarolták a szót, nem ontották a végnélküli dicsőítőt, de olyan nyugodt lélekkel, okosan és ildomosan tanácskoztak, hogy sok városi és parlamenti képviselő vehetne példát ő róluk.

Félszázad előtti nagy idők tanui, szereplői ők, nem csoda, hogy aki még nem vett részt egy ilyen honvéd-gyűlésen, képzeletben az öregek tanácsát látja a zöld asztal körül tanácsot űlni. Hála Istennek, a valóság ráczafol a képzeletre! Az érdekes »honvéd-bajtársak« még az időn is kifognak. Alig akad köztük egy-egy öszbe borult fő, ámbár koruk az élet öszbe hajlik már, mert a legfiatalabbnak is közülök, a ki pl. 14 éves korában csapott fel honvédnek, legalább 64 évesnek kell már lennie. Hja, különb kor gyermekei ők! Jobbak, tökéletesebbek erőben és erkölcsben a mainál. Csak ilyen testi és lelki tulajdonságok birtokában vivhaták végig azt a titáni, dicső harcot, mely bá-

mulatba ejtette a száraz földet, fényes bizonyosságot téve az ősi magyar vitézségről és ragyogó katonai fogalomról téve a *»honvéd«* szavát.

A példás egyetemesről tanuskodó gyűlésen jelen voltak: dr. Grósz Albert, Reményffy Rezső, Szerényi Imre, Szüts István, Lanszky József, Amigó Gyula, Kágyi Károly, Maróczy János, Török József, Szakáts István, Papp József, Mancza György, Kálmán Mihály, Markucz Sándor

Az asztalfőn fekete atillában, melyet 48-as érdemrend díszített, dr. Grósz Albert ült s vezette jóságos modorban, atyailag a tanácskozást.

Legelőbb a folyó ügyek kerültek szőnyegre. Az érdemes testület buzgó főjegyzője, Szüts István referált mindenről. Nevezeten: Bihar megye ez évre is megküldte 200 koronás adományát. A segesvári *Petőfi* ünnepélyen a főjegyző és Szerényi Gusztáv vettek részt a helybeli honvéd-egylet és Nagyváradi város képviselőiben, két gyönyörű babérkoszorút helyezve a nagy költő halhatatlan poraira. Az október 6-iki aradi gyászünnepélyre is képviselve volt az egylet Szerényi Gusztáv által. A nemzeti gyásznapon a derék velencei községi tanítók gyűjtésük feleslegét a honvéd-egyletnek adományozták, miért is nekik a közgyűlés meleg köszönetet szavaz hazafias tettükért.

Örvendetes tudomásul vette a közgyűlés minden jelenlevő tagja a múlt év nov. 15-én Pesten tartott orsz. honvédgyűlés főbb határozatait is, melyek sokat lendítenek a honvédek anyagi helyzetén. Ezek a nevezetes határozatok a következők: 1. A honvéd altisztek nyugdíjának (örmeztől lefele) 2 frttal való emelése havonta. 2. A 48—67-ig terjedő időben nősült honvédek özvegyeinek állandó segélyezése. 3. A nyugdíj képességet akadályozó adó cenzus felemelése. 4. A honvéd-menház kibővítése, úgy, hogy az már a tavasszal 150 öreg honvédnek nyújthat nyugalmas otthont élete hátralevő napjaira. (Eddig 100 tagja volt). 5. Az újra engedélyezett honvéd igazolásoknak a hatóságoktól való elvétele és a jognak a honvéd-egyletekre való ruházása. Megjegyzendő, hogy a folyamodó özvegyek kérvénye egyelőre még függőben marad, míg a központ a segélyezés mód-szerét és kulcsát megtalálja.

A honvéd igazolások tekintetében beállott változás folytán szükségessé vált a régi igazoló választmány kiegészítése. Az elhunyt Báchi Sándor és Györfly Sándor helyére dr. Némethy Károly alelnök és Maróczy János választattak be, előbbi elnöki minőségben. A többi régi tagok (Szerényi, Buzáth, Papp József) megmaradtak.

Igazolásért folyamodó Bagdi Bálint és Lukács Ferencz (ajánlja Fetszer József görbedi tanító s az odaváló jegyző, mint volt honvéd) ügye kedvezően lesz elintézve.

A meggyült honvéd iratok rendezésére kiküldött 3 tagból álló bizottság (Reményffy, Szüts, Maróczy) a Szász Agoston és Komlóssy Pál halála óta Hlatky Endrénél őrzött aktákat átvette s a főjegyző amennyire lehetett rendbe is hozta azokat. Elnök azt indítványozza, hogy a fontosabb ügyek rendszeresen beigtattassanak, mit Reményffy pénztáros díjazás nélkül elvállal.

Szüts István indítványára az elnököt felhatalmazza a közgyűlés, hogy sürgős esetekben belátása szerint utalványozzon ki kisebb-nagyobb összegeket a pénztárból.

Reményffy Rezső pénztárnoknak a választmány által már jóváhagyott számadást után a felmentvényt köszönetének kifejezése mellett megadja a közgyűlés.

Elhatározatott a pénztárnok előterjesztésére, hogy a régebben kibocsátott gyűjtő iverk azoknak átvevőitől bekéretnek s hdgy a csekély 1 frtnyi tagsági díjak befizetése legalább a lehetősebb és kedvezőbb helyzetben levő tagtársaktól megsürgettetik.

A gyűlés az elnök éltetése közben oszlott szét.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

A muzeum az egész téli idő alatt zárva.

Febr. 14. A gazd. egylet vál. ülése.
Febr. 18. Kath. Kör közgyűlése d. e. fél 11 órakor.
Február 18. Bihar megyei kereskedelmi, termény hitel-bank közgyűlése.
Február 18. Gazdasági és iparbank közgyűlése.
Febr. 24. Az országos honvéd segélyző-egylet közgyűlése.
Március 8. Bihoreána közgyűlése.
Március 11. A Szigligeti-Társaság közgyűlése.
Febr. 18. A kereskedelmi iskola matinéja.

* **Személyi hírek.** Báró Gerliczy Ferencz Nagyváradra érkezett. — Dr. Hoványi Gyula jogtanár, a kath. autonómiai kongresszus előadója, Budapestről hazaérkezett Nagyváradra.

* **A premontreiek hódolata.** A katolikusok által a sz. év alkalmából világszerte megindított hódolati akció a sz. Norbert által alapított premontrei kanonok rendben is lelkes tevékenységgel folyik; u. i. az egész rend elhatározta, hogy a sz. Szék iránti hódolatának és hű ragaszkodásának kifejezésére egy díszkatalogust ad ki, melyben a rend összes apátságai képből és írásban bemutatva lesz. A rend generalisa dísz küldöttséget vezet a kereszténység fővárosába, hogy a sz. fogoly lábához letehesse a dísz katalogust és külön minden prépostság a maga jubiláris Péterfillérjeit. E dísz küldöttségben részt vesz úgy a jászóvári, mint a csornai premontrei kanonok-rend egy-egy tagja.

* **A villamos vasut.** A villamos vasut tárgyában kiküldött albizottság pénteken február 17-én délután 3 órakor tartja ülését.

* **Jóváhagyott közgyűlési határozat.** A szódavíz adóról szóló szabályrendeletre vonatkozólag Nagyvárad város törvényhatósága kimondotta, hogy a miniszter leiratához képest az eddigi szerződést hagyják érvényben. Ez ellen Feldmann Izidor bérlő beadványt intézett a városhoz, hogy irjon fel a miniszterhez a fel-emelt szikvizadó és bérösszeg jóváhagyása után. A miniszter Feldmann Izidor felebbezését elutasította s a közgyűlés határozatát jóváhagyta.

* **Az elsőkött örültek garázdálkodása a vidéken.** Minapi számunkban megírtuk, hogy a Bihar megyei Közkórház két elmebeteg: B. B. és Major Mihály, ki szándékos emberöléssel volt vádolva s a vizsgálati fogságban megőrült, egy őrizetlen pillanatban megszöktek a közkórházból. Azóta a két szökevény a vidéken kóborol és itt is, amott is hallani róluk híreket, de minden csendőri hatalom elől az erdőbe szökdösnek s valóságos vadember módjára élnek. A minap beállítottak szakadozott, piszkos ruhákban, siralmas kinézéssel az *ártándi* környezőhöz s koldulási engedélyt kértek. A környező előtt nem tűnt föl semmi rajtuk, olyan józanon viselték magukat s ennél fogva szabadon bocsátotta őket.

* **Vonat kisiklás.** Tegnap a délelőtti kóti vonat nagyfőti közelében kisiklott, minek következtében a vonat közel három órai késéssel érkezett meg. Egyébb baj nem történt.

* **Nemesség adományozás.** Blasich Alajos sziszeki nagykereskedőnek ő Felsője a kereskedelem fejlesztése körül szerzett érdemei elismerésül a magyar nemességet adományozta.

* **Gyorsaság nem boszorkányság.** Bihar vármegye alispánjához tegnap érkezett a következő átirat a mezőkeresztesi járás főszolgabírájától:

Tek. Alispán Ur!

Mint *rendkívüli esetet* hivatalos tisztelettel jelentem, hogy Pécsi Sándor n.-kerékii lakost veje, Gönczi Ferencz e hó 1-én éjjel megfojtotta.

M.-Keresztes, 1900. febr. 5.

Darabanth Endre.
szolgabíró.

Az eset mindenképen *rendkívüli*.

* **Számonkérőszék a városnál.** Beöthy László főispán február hó 22-én számonkérőszékét tart Nagyvárad városházánál.

* **A Bazár épület bérbeadása.** Az építendő Bazár épület helyiségeinek bérbeadásával a városi közgyűlés az építés vállalkozókat biztatja. Ez ellen Pékánovits Imre törvényhatósági tag felbbezést adott be. A belügyminiszter a közgyűlés határozatát jóváhagyta s Pékánovits Imre fellebbezését elutasította.

* **Diszes katona temetés.** Óriási, őszinte részvét mellett, nagy gyászpompával és katonai díszszel ment végbe a közbecsülésben állott s oly váratlanul elhunyt Pápay Lajos honvéd százados temetése tegnap délelőtt. A koporsó felett Csák Máté ev. ref. lelkész megható gyászimát mondott, a melyben felemlítette a kiváló férj, apa, jóbarát és bajtárs érdemeit. A diszes érczkoporsót elborították a szebbnél-szebb koszorúk. A gyászmenetben résztvett egy század honvédség, továbbá a honvéd tisztikar teljes számban és sok közös hadseregbeli tiszt. Városunk előkelő polgársága is nagy számmal vett részt a végtisztességtételben. — A koszorúk feliratai a következők voltak:

A legjobb férj és apának — szerető nője és gyermeke.

Kedves Lajosunknak — Mayr Sándor és neje. A Magyar királyi nagyváradai 4-ik honvéd gyalog ezred tisztikara — felejthetlen igaz bajtársunknak.

Szeretet jeléül — Szepesy főhadnagy. Résztvéte jeléül — dr. Heiman József és neje. Szeretett bajtársának — a honvéd hadapród iskola tisztikara.

Őszinte részvéttel — Ember Géza és neje. Szeretett századparancsnokunknak — Bozóky hadnagy és Géczy tiszthelyetes.

Isten veled — Jenő és Károly. Szeretett jeléül — özv. Csizmadia Gergelyné. Rokoni szeretete jeléül — Csizmadia József és neje.

A felejthetlen század parancsnoknak — az 5-ik század legénysége.

Felejthetlen osztálytársunknak — Géza és Lajos. Szeretet nagybátyjának — Ernő. Őszinte részvéte felejthetlen bajtársnak — a Magyar királyi II. honvéd huszár tisztikara.

És még számos koszoru volt felirat nélkül. A diszes temetést Veiszlovits Adolf és fia végezte a legnagyobb rendben.

* **Köszönet-nyilvánítás.** Azon váratlanul bekövetkezett csapás közepette, amely bennünket Pápay Lajos honvédszázados elhunytával ért, mélységes fájdalomkból a rokonok, jó barátok és ismerősök is részt kértek szives kondoleáló soraikban. Kedves halottunk iránt érzett szeretetünk és önmagunk kötelességérzete késztet arra, hogy úgy ezeknek, valamint a temetési gyászertáson megjelent polgári és katonai előkelőségeknek és magánosoknak ez uton is hálás köszönetünket fejezzük ki. Nagyvárad, 1900. febr. 12. Özv. Pápay Lajosné, Pápay Károly, Pápay Jenő családjaikkal együtt.

* **A vármegye ajándéka a Szigligeti-Társaságnak.** Bihar vármegye a nagyváradai Szigligeti-Társaságnak 100 koronát adományozott irodalmi missiójának teljesítésére. A társaság átiratban köszöni meg a vármegyének nemes áldozatkészségét.

* **Tömeges kivándorlás.** A Kassán megjelenő *Felső Vidék* írja a következőket: »F. hó 6-án 130 ember ült fel a legénye-mihályi állomáson, hogy kivitorlazzék Amerikába. Mintha esztét vesztette volna a nép, úgy tesz. Szomorúan beszélte egyik falusi földbirtokos, hogy nem egy-két falu, de egész vidékek maradnak munkaerő híján. Nem a szegénye megy ki, de olyanok, kiknek 30—40 hold földjük van. Siralmas aztán annak a birtoknak művelése, siralmas az itthon hagyott gyermekek nevelése. Már szegyeljük is, hogy annyiszor visszatértünk erre a dologra, de úgy látszik, süket füleknek beszélünk, mert eddig nem hallottunk semmi intézkedésről.«

IRODALOM.

A magyarországi hitujítás okmánytára. A komoly irodalom barátai és pártolói bizonyára örömmel fogadják azon hírünket, hogy a Szt.-István Társulat irodalmi osztálya közelebb tartott ülésén elhatározta, hogy a f. évben »A Magyarhoni egyháztörténelmi emlékeket, a hitujítás korából« sajtó alá rendezi. Az emlékeket köztudomás szerint jeles történetírónk: *Bunyitay* Vincze nagyváradi apátkanonok hangyaszorgalommal nemcsak egybegyűjtötte a bécsi és hazai levéltárakból, hanem fel is dolgozta, oly annyira, hogy a kéziratból három vaskos kötetre való telik. A nagy munkában méltó társa volt dr. *Karácsonyi* János, püspökii esperes plébános, a M. Tud. Akadémia tagja, ki fáradságos, de eredményben gazdag kutatásokat végzett a különféle levéltárakban. A ki foglalkozott a hitujítás korából származó történelmi adatokkal, az tisztában van azzal, hogy ezek az emlékek, mint különösen vallási szempontból kiváló fontossággal bírnak, a hitujítás keletkezésének, lefolyásának és jelentőségének igazságos megítélésén. Azért örömmel üdvözljük a Szt.-István Társulat elhatározását, melylyel rendkívül becses adatot szolgáltat a magyar történetírók kezébe. Mint értesülünk az első kötet még a nyár folyamán meg fog jelenni.

A Kisfaludy Társaság nagygyűlése. A Kisfaludy Társaság vasárnap tartotta ötvenharmadik nagygyűlését az Akadémia dísztermében. Az ülést *Szász* Károly nyitotta meg s megnyitójában kikelt a hírlapirodalom ellen s úgy a művészeti, mint az irodalmi szecsessió ellen s végül kijelentette, hogy az alelnöki állást többé el nem fogadja. *Berzeviczy* Albert székfoglalója volt a tárgysorozat egyik kiemelkedő pontja, olaszországi útjának egyik élményét adta elő. Ugyanezen ülésen hirdették ki a pályázatok eredményét, mely szerint a Bulyovszky Lila díjat *Somló* Sándor nyerte »Egy király leány története« cz. versével, a Somogyi jutalmat *Schleining* Bella nyerte »Balassa Bálint életrajza« cz. dolgozatával. A nagygyűlés szokás szerint lakomával ért véget

Igazságszolgáltatás.

Az első esküdszéki tárgyalás Nagyváradon. A jövő héten meg lesz városunkban is az első büntügyi esküdszéki tárgyalás. A Biharvármegyei esküdtek ez alkalommal fogják először gyakorolni azon legszentebb kötelességüket, hogy nemcsak a sajtóügyekben, hanem minden fontosabb büntügyben ők mondanak ítéletet polgártársaik felett. Ez az ujítás

régi vágya volt a közönségnek s már régen óhajtották ezt életbe léptetni, de ez az ujítás rengeteg sok fáradságba s munkába került, úgy hogy idáig arra nem is volt elég idő.

Az ujítást általánosan kedvezően fogadták, noha mint minden ujításnak, ennek is lehetnek hátrányai s nehézségei, azonban mihelyt az új törvényt megértik s helyesen alkalmazni fogják annak hasznos és szükséges volta mutatkozni fog.

Az első esküdszéki tárgyalás a jövő kedden, 20-án lesz. E tárgyalás ünnepélyes lesz. A tárgyaláson az esküdszéki tárgyalások elnöke, *Millye* Gyula kir. táblai bír. fog elnökölni, a tanács tagjai *Fassie* Pál és *Kurovsky* Ferencz törvényszéki bírák s jegyző *Gyenge* Béla lesz, a vádhatóságot maga a főügyész, dr. *Tassy* Pál fogja képviselni, a vádlottat pedig *Rádl* Ödön ügyvéd fogja védeni.

Az első vádlott, aki felett az esküdszéki ítélekezni fog, ifj. *Uri* Zsigmond, aki halált okozott súlyos testi sértéssel van vádolva.

Ezen tárgyalás előtt megnyitó beszédek lesznek.

A második tárgyalás két nap múlva lesz. Ekkor egy komádi-i gazdaember, Cs. *Nagy* József felett fognak ítélekezni, aki gyilkosság kísérletével van vádolva.

Ezen a tárgyaláson a bíróság tagjai ugyanazok lesznek, csak a jegyző változik, mert ezen a jegyző *Hermann* Aladár törvényszéki aljegyző lesz. Februárban csak ez a két esküdszéki tárgyalás lesz.

Mind a két tárgyalás iránt igen nagy az érdeklődés, úgy hogy jegyek lesznek kibocsájtván s csakis jeggyel lehet a tárgyaló terembe bemenni. Előre láthatólag a tárgyalásnak annyi hallgatója lesz, hogy a karzatokat is ki fogják nyitni.

Tűz a szekeren. Két éve annak, hogy egy ködös tavaszi reggelen *Csora* Tógyer gyapjui lakos talyigájával, melybe egyedül jóságga egy jámbor számár volt fogva, Váradra igyekezett.

Igen korán indult el *Csora* hazulról s behozta kis két éves fiát, aki hogy meg ne fázzen a nagy hidegben, egy nagy szénnel telt főgrét tett melléje.

Az uton a gyermek is meg az öreg *Csora* is elaludtak s így a csasi csendesen ballagott az uton anélkül, hogy bárki is hajtót a volna, avagy pedig ügyelt volna fel rá.

Igy aztán egy fordulónál a csasi ahelyett, hogy fordult volna az uttal, egyenesen ment tovább s így történt, hogy a kis talyiga belefordult az út melletti árokba.

Ez még nem lett volna nagy baj, hanem nagyobb baj lett abból, hogy a fazékban lévő parázs kiszóródott s ettől a gyermek ruháskája tüzet fogott s mire a kétségbeesett apa a felfordult talyiga alul kívánszorgott, a gyermek teljesen összeégett, úgy hogy ott a helyszínen meg is halt.

Gondatlanságból okozott emberölés vétségéért vád alá lett helyezve *Csora*, azonban a törvényszék a gondatlanságot nem látván, a vádlottat felmentette.

Uzsorás paraszt. Egy töpörödött kis paraszt embernek a bűnyjét tárgyalta tegnap a nagyváradi törvényszék.

A paraszt ember *Er-Kenezre* való, *Fekete* Tógyernek hívják. Súlyos bűn nyomja a *Fekete* Tógyer lelkét, a legsúlyosabb bűnök egyike az *uzsora*. Huszonhat éve foglalkozik uzsorával *Fekete* s a kis pénzecskéjét, amivel huszonhat évvel ezelőtt megkezdte működését, falujabélieinek kizsákmányolását, most már-már tekintélyes tőke képviseli s amellet még maga is megél minden munka nélkül egész kényelmesen.

Hanem ezek az üzelmek végre is a vádlottak padjára juttatták *Fekete* Tógyert, a ki tegnap számoit bűneiért.

Fekete szívesen segített megszorult gazda

társain, természetesen nem haszon nélkül, mert minden kölcsön adott száz forint után hetenkint egy korona kamatot kellett a szerencsétlen adósnak fizetni. Ez a kamat nagy összegeknél aztán természetesen rengeteg summára rugott. Így egy *Piczol* György nevű ember kétezernégyszáz forintot vett fel kölcsön *Feketétől*, ami után hetenkint csekély negyvennyolcz koronát fizetett.

Egy másik ember *Fus* György százötven forint után egy korona ötven fillért fizetett *Feketének*.

Ez az utóbbi ember, *Pus*, végre is megunta a kamatot fizetni s feljelentette *Feketét*, kit a törvényszék tegnap nzsora vétsége miatt egy havi fogházra, négyszáz korona pénzbüntetésre s három évi hivatalvesztésre ítélte s egyszersmint a *Pus* kötelezvényét semmisnek mondta ki.

Az elítélt felebbezett, szintugy a kir. ügyész is szigorításért.

ZENE és MŰVESZET.

A zene-iskola hangversenye.

Vasárnap délután 5 órakor tartotta meg a Csarnok nagytermében a zene-iskola ez évben első hangversenyét, melyet nagy érdeklődéssel hallgatott végig a nagy számú előkelő közönség.

Első pontul *Hummel* *Gavotte*-jét adta elő a kis *Békési* testvérpár, kik már tavalyról ismeretesek hibátlan, egyenletes, s az ütemeket pontosan betartó játékokról. A közönség élénken megtapsolta a helyes zenei érzékkel bíró apróságokat. — Utánuk *Steiner* Paula játszta el *Felix* kedves szép kis *Scherzinoját*. Folyékony, tiszta játékan meglátszott, hogy szorgalmasan tanult és haladt is tavaly óta, amikor önállóan még nem is szerepelt. — *Gounod* *Romeo* és *Julia* ábrándját hegedűn *Debreczeny* *Dezso* adta elő, *Schwarz* *Géza* zongora kíséretével. Hangversenyen, úgy hisszük, önállóan most először működött csak közre s bizonyára ez okozta elfoglaltságát, különösen az ütemek betartása tekintetében, mert egyébként megérdemelte a tetszést, mit a közönség soraiban keltett sikerült előadásával. — *Frantze* *Ellának* nagy előnye a szép színezett előadás, ám különösen dicséretet érdemel emlékező tehetsége, mert ábrándját hangjegyek nélkül folyékony határozott előadásban játszta ki. Üdvözljük *Vomácska* tanár urat, ki a modern, szép és rendkívül hasznos *kivülről való beemlékezést* — mely már a conservatóriumokban régen tért hódított — behozta növendékeinek előadásában a zene-iskolába. A kor haladott izlése és felfogásával szemben határozottan komikus hatásu manapság, amikor egyesek rossz előadó képességük és *nemtudásukat* ezzel vélik leplezni: »kérem én csak kottából játszom!« A kis *Frantze* *Ella* a bár régi, de szép német dalnak előadásával megmutatta, milyen hatás érhető el a betanult, egyenletes, szépen színezett, *kivülről való* előadással. Ugyaníly elbírálás alá eshetik *Réthy* *Iréne* is, a ki bár szinte egy régi és ugyancsak ismert salon románczát játszta *Richards*-nak, de szép, egyenletes, nyugodt előadásával megmutatta, hogy alaposan és helyesen van vezetve. Egyesek fönnakadhattak azon, hogy régiebb keletű és szelvényben ismert szalon darabok voltak a műsorba fölvéve, szemben a modern lyrikusok gazdagon rendelkezésünkre álló könnyű, klasszikus, szép és különösen ilyen alkalomra való dolgaival szemben. Ám a mi közönségünk ezeket a dolgokat még általánosságban nem ismeri; a közkezen nem forgó darabokról laikus közönségünk zöme alig tudna bírálatot mondani, míg így az ismert akkordokat halva, mindenki meggyőződhetett a felől, hogy a zene-iskolában *tanulnak és haladnak is*. Nézetünk szerint így sokkal nehezebb helyzet van a játékosnak, mintha ismeretlenebb dolgokat játszik. Olaszországban pl. legnehezebb és igen kényes helyzete van az énekesnek és énekesnőnek, mert a nép alsóbb rétege is csaknem *kivülről* ismeri az olasz operákat, s ugyszólva a művészekkel éneklő magában az egész partitúrát előadás alatt, s bizony azonnal drasztikus módon adna kifejezést nem tetsze-

sének, ha egy hajszálnyit disszunánst venne észre valamelyik áriában. Ilyen tekintetben bírálva, a mi kis szereplőink, bizony derekasan megállták helyüket.

Czibalmón egyedül Steier Teréz játszott, a ki igen tehetséges kis lány. Egyenletes gyorsasága, határozott és tiszta érintésű futamai, valamint már is számba vehető tremoló-jával nemsokára kitűnő czibalmosnője lesz az iskolának. Hogy a dalokat egy kissé elsiette, az csakis zavarának tudható be, mert különben minden tekintetben határozott bizonyítékát adta haladásra képes tehetségének.

Fényes Mártha nevét szerettem volna referádánk címéül fölírni, elismerésül az intézet legnagyobb tehetségű s ezuttal is feltűnő sikerei játszó kis növendékének. Mikor a pódiumra lépett a nyugodt elfogulatlan kis leány, hatalmas tapssal fogadta a közönség. Bizony érdemei is vannak rá. Korrekt, tiszta, szép játéka, de különösen bámulatos hidegvére és nyugodtsága határozottan predestinálja őt hangverseny-játékosnőnek. Hubay »Koncert-mazurka«-ját saját magának írta s így elképzelhető a technikai nehézségek miként váltakoznak az exotikusan szép koncert-mazurban. Nehéz fekvések, üveghangok, kettős fogások trillákkal s a magasan fekvő, nehezen fogható hangoknak pianissimo vétele stb. mind-mind kifogástalan tisztasággal gyöngyöztek a kis Mártha ujjai alól. Különösen üveghangjainak tisztasága ragadta el a közönséget. Bizony-bizony a nevéhez méltóan játszott ez a kis leány s ha tudása oly rohamosan fejlődik, mint tavaly óta, úgy nem csak szüleinek és az intézetnek, de városunknak is büszkesége lesz. Adja Isten!

Schwarz Juliska Chopin poloneis-ével ismét bebizonyította, hogy kitűnő és tehetséges növendéke az iskolának. Nekünk különösen szépen csengő erőteljes billentyű verése (auschlag) tűnik fel mindannyiszor: ebben határozottan övé az elsőség valamennyi társnője fölött.

Titó Valse brillantját Vomácska tanítványaiktól hallottuk kitűnő előadásban: *Politovszky G., Feiser S., Mendel I.* mind kifogástalanul juttatták az összjátékot érvényre.

Végül Götzke kedves, dallamos Bagatell-jeit hallottuk az intézet növendékeinek zenekarától, pompás, gördülékeny előadásban. Mikor kijöttek jeles mesterüket, *Womácska Józsefet* a közönség szívből megéljenezte.

Most már várakozásteljesen nézünk a legközelebbi ünnepély elé, hogy haladásukról ujjalag beszámolhassunk.

(G. I.)

MULATSÁG.

FARSANGI NAPTÁR:

Febr. 17. A nőegylet kalikó bálja.
Febr. 18. A kath. legény-egylet táncestélye a Zöldfában.
Febr. 24. Tiszti estély.
Febr. 27. A jogászok táncestélye a kereskedelmi csarnokban.
Febr. 27. Zenekedvelők jelmez-estélye.
Márcz. 4. Az ev. ref. Énekkar dalestélye.

A ref. bál. A nagyváradi ev. ref. egyház táncestélye vasárnap kitűnően sikerült. A Sas nagyterme egészen megtelt vigadó közönséggel s jókedvvel táncoltak kora reggelig. A négyeseket két kolonban 160 pár táncolta. A táncestély anyagilag kitűnően sikerült s 100 frtnál többet jövedelmezett. A jelen voltak közül a következőket jegyeztük fel:

Asszonyok: Csák Máténé, Hegedüs Gézané, Jelenesik Istvánné, Csapó Sándorné, Kiss Imréné, Zathureczki Albertné, Szőke Gyuláné, Bondray Lászlóné, Biró Lászlóné, Tóth Zsigmondné, Janousek Károlyné, Rákosi Viktorné, Szabó Lászlóné, Germán Károlyné, Száhländer Károlyné, Labancz Mihályné, Borsos Istvánné (Fugyi), Borsos Jánosné (Fugyi), Kágyi Lajosné, Darvay Ferenczné, Barta Jánosné (Kaba), Keztyüs Jánosné, Parobek Antalné, Valtner Kálmáné, Szabó Dezsőné, Spetkó Józsefné, Vindlátild Ferenczné, Herczeg Kálmáné, Nagy Kálmáné, Gyöngyössy Gyuláné, Holmayer Béláné, Béler Gyuláné, Kurcz Ignáczné, Nagy Bálintné, Kovács Ernőné, Szabó Gyuláné, Varga Gyuláné stb.

Leányok: Ritoók Emma, Zathureczki Póli, Száhländer Margit, Jelenesik nővérek, Hegedüs Irénke,

Janousek Amiczi Barta Ilonka (Kaba), Csapó Lenke, Kiss Piroška (Földes), Biró Mariska (H.-K.-Ujlak), Békési Ilona, Nagy Mariska, Rákosi Juliska, Spetkó Terézia, Juhász Karolin, Darvassy Szeréna, Menszáros Mariska, Kurcz Mariska és Piroška, Szpevár Etelka, Valdner Bianka, Szőke Ottilia, Szűcs Irma, Duka Ilona (Ráics), Bethlenfalvi Rózsika, Forray Ilonka (Czepléd), Heinnerman Hermína (Nagy-Besse), Biró Piroška, Keztyüs Juliska, Lakatos Juliska, Ercei Piroška, Maksa Hermína és Piroška, Fehér Lujza, Bugyi Piroška, Nagy Gizella, Kovács Etelka, Varga Zsófia, Nagy Ilonka, Vass Irénke, Kovács Emilia stb. stb.

SZÍNHÁZ.

Fáy Szeréna szerződötése. Az *E-K* írja, hogy L. Fáy Szeréna szerződését aláírta a Nemzeti Színháznál. Három évre szerződött május 1-től kezdve, az intendáns azonban szeretné, ha a művész már áprilisban megkezdene működését s ez irányban már tárgyalásokba is bocsátkozott Bölöny intendánssal. A művész *Heró és Leanderben* vagy *Az ember tragédiájában* fog először fellépni a Nemzeti színházban.

REGÉNY-CSARNOK.

Ötszázezer dollár jutalom

Regény.

Irtá: Fernand-Hue.

64

Franciaából fordította — Ó.

— Hol van?
— Itt. Én vagyok az.
— Megbolondult?
— Eszemben sincs.
— Elég volt a tréfából
— Nem tréfálok: én vagyok Gérard Henrik, és be is tudom bizonyítani személyazonosságomat.

— Az ön gazsága felülmul minden képzelhető! Én feljelentem önt.

— Csak nem fog saját érdeke ellen tenni? De hadd mondjam el, hogy hogyan jártam el. Pretóriából utólrtem Parrt és lépésről lépésre követtem. Sikerült neki sok viszontagság után feltalálni a keresett örökös mint ez búr felkelő csapat vezetőjét. Nagy diadallal vette hazafelé útját, azonban bizonyos körülmények közt, melyeket felesleges részletezni, meghalt a fiatal Henrik, iratai pedig hozzám kerültek. Én haza jöttem és úgy véltem magamat fardozásaimért legjobban megjutalmazni, hogy kiadtam magamat Gérard Henriknek és már voltam is Atkins urnál.

— És az hitt önnek?

— Kénytelen volt elhinni a mit, mondtam.

— Én azonban ismerem önt jól és...

— És nem fog egy szót sem szólni, hanem inkább az én pártomra áll. Nem fogja megbánni.

— De hátha eljön az a parancsnok és leálczázza.

— Elhallgatatjuk, vagy ha nem lehet, bebizonyítjuk rá, hogy csaló. Különben is az igazi Gérard meghalt, az iratok nálam vannak, nem tehet ellenem semmit.

— Hát én mit tehetek az ön érdekében?

— Birja rá Atkins urat, hogy ne tegyen ellenem lépéseket a törvényszéknél, hanem ossza meg velem felében az örökséget.

— És mi lesz a jutalmam?

— Megtarthatja a nekem kikötött százezer dollárt és még meg is toldom egy félmillióval.

— Nyugodt lehet, úgy lesz, a mint akarja.

E perczen ismét belépett a szolga és Atkins ur névjegyet adta át, Dover jónak látta vele itt nem találkozni, azért egy másik ajtón távozott.

— Dicksonnak nem került nagy fáradságába Atkins urat rábeszélni arra, hogy nyugodjék bele a dologba és elégedjék meg a bitorolt örökség felével. Belátta, hogy ha perre viszi a dolgot, az egész vagyont elveszti.

— Így hát rendben vagyunk, szolt végre Dickson, de van még itt önnek egy félmillió kötelezvénye, ha még el nem felejtette.

— Kifizetem, nyögte Atkins és lesujtva távozott.

HUSZONNEGYEDIK FEJEZET.

Váratlan fordulat.

Két hónapig tartott, míg Henrik annyira magához jött, hogy utra indulhatott. Ez a kérdés nem lett volna olyan nagy baj, ha Dover el nem rabolta volna Henriktől az Operaboum vallomását, melyet saját hasznára fordíthatott. Parr mindjárt sejtette, hogy a gazember magát fogja kiadni Gérard Henriknek, azért újra leíratta Ferenczel a vallomást. Mindazonáltal nagyon aggodott Henrik hosszúra húzódó betegsége miatt, mert félt, hogy mire haza érkeznek, Dover már beleül az örökségbe, honnan nem lesz könnyű őt kihuzni.

Azért mihelyt Henrik állapota annyira járult, hogy képes volt a tengeri ut fáradalmait kiállani, azonnal elbucsnztak az Pretóriába utaztak, honnan Port-Natalba mentek, itt hajóra szállva kedvező széllel indultak Amerika felé.

(Foly. köv.)

TAVIRATOK.

A primás születésnapja.

Budapest, febr. 12. (Saját tud. táv.)

Vaszary Kolos hercegprimás tegnap töltötte be 68-ik születésnapját, mely alkalommal táviratilag üdvözölte őt a magas püspöki kar és számos testület.

A király személye körüli miniszter távozása.

Bécs, febr. 12. (Saját tud. táv.) Gróf

Széchenyi Manónak, a király személye körüli miniszter távozásának híre már egy izben foglalkoztatta a sajtót s most ismét híre jár, még pedig most már mint kétségtelen dolog, hogy a király személyi körüli miniszter fölmentése a napokban várható. A fölmentésnek semmi politikai hátere nincs, mert gróf Széchenyi Manó megrendült egészségi állapota miatt kéri fölmentését. A tárczát csak a költségvetés letárgyalása után fogják betölteni.

Henrik herceg Bécsben.

Bécs, febr. 12. (Saját tudósítónk távirata.)

Henrik porosz herceg, Vilmos császár öccse, a kelet-ázsiai német hajóhad parancsnoka, vasárnap délután Bécsbe érkezett királyunk látogatására. Alkalmát a látogatásnak az adja meg, hogy Henrik herceget a király osztrák-magyar altengernagygyá nevezte ki. Eljött hát, hogy megköszönje. De jelentőségét megadja az a császárt megillető pompa, melylyel fogadták s az a sokféle híresztelés, melyet ujabban bocsátanak világgá, azzal a czélzattal, hogy a hármas szövetségen rést fűssenek s az a szokatlanul meleg czikk, melylyel hasábjai élén a felhivatalos Wiener Abendpost a porosz herceg jöttét üdvözölte. A király rendkívül szívesen

fogadta a herceget, ki a Hofburg vendége s csak holnap utazik tovább Berlinbe.

Bécs, febr. 12. (Saját tud. táv.) **Henrik** porosz herceg mindazoknál a kik tegnap a pályaudvarnál fogadták: **Goluchovszky** külügy-miniszternél, az osztrák miniszterelnöknél, a bajor és szászországi követségeknél leadta névjegyet. A császár unokaöccse holnap érkezik Berlinbe, hol a császár, az összes hercegek, a kancellár s miniszterek diszben fogadják a pályaudvaron s ez alkalomra a várost is föl-diszítik.

Schmidt államtitkár távozása.

Budapest, febr. 12. (Saj. tud. táv.) A **Pol. Ért.** jelenti, hogy **Schmidt** keresk. államtitkár távozása befejezett dolog, lemondását vasárnap adja be. A mint mostani állásától megválk, a központi takarékpénztár vezérigazgatója lesz. Hír szerint utódja **Mándy** Lajos keresk. min. tanácsos.

A pozsonyi alagut.

Pozsony, febr. 12 (Saját. tud. táv.) A beomlott pozsonyi alagut csak márczius hó végén lesz a forgalomnak átadható. Az alagut helyreállítási költségei 3 millió korona.

A magyar bányász-sztrájk.

Resicza, febr. 12. A holnapi, hétfői nap a kritikus. Holnap reggel hat órakor, mikor a munkaidő kezdődik, fog eldőlni, vajjon a már sztrájkoló, mintegy háromezer emberhez csatlakoznak-e újabb sztrájkolók is. Teljesen kizártnak látszik, hogy a munkások egyhamar ismét munkába álljanak. A sztrájkolók föltétlenül ragaszkodnak követelésükhöz, hogy a tavalyi béreket kapják meg, viszont az igazgatóság erről hallani sem akar és hivatkozik a rossz üzletmenetre, mely nem engedi meg a magasabb bérek fizetését. Különbben pedig a sztrájkolók igazán mintaszertü viselkedést tanusítanak és a legkisebb rendzavarást se követték el. Igaz, hogy Resicza csak úgy hemzseg a csendőröktől, az utcákon éjjel-nappal őrzáratok czirkálnak és a hatóság elrendelte, hogy a vendéglőket esti 9 órakor be kell zárni.

KÖZGAZDASÁG.

A gazdasági egyesület ülése. A bihar-megyei gazdasági egyesület igazgató választmánya e hó 14-én az az szerdán délelőtt 10 órakor az egyesület hivatalos helyiségében gyűlést tart, melyre a választmányi tagok meghívotnak.

Tárgyak.

Kereskedelemügyi miniszterium a takarmány anyagok szállítására kedvezményes díjtételt engedélyez.

Földmivelségi miniszterium kiosztás végett több szakmunkát küld.

Földmivelségi miniszterium leirata a sertésvész terjedésének meggátlása érdekében.

Földmivelségi miniszterium leirata a kötelező koronaérték számítás és budapesti tőzsde új egység árai iránt.

Földmivelségi miniszter a katonai kincstárnak eladásra kerülő korpá mennyiségről értesít.

Földmivelségi miniszter az egyesület költség-előirányzatát és működési tervezetét kéri.

O. G. E. megkeresése a tőzsde tanács által megállapított új egységtételekre nézve.

Pokay Dezső kerületi állattenyésztési felügyelő megkeresése a vármegyében rendezendő állatkiállításokra nézve.

Elnökség jelentése m. kir. mezőgazd. muzeum részére küldött okmányokról.

Elnökség előterjesztése a permeterző, sajtoló és szőlő őrölő kiállításra nézve.

Elnökség jelentése a vármegyében létesítendő gazdasági ismétlő iskola felől.

Nagyvárad kereskedelmi és iparkamara a vármegye 1899. évi termés viszonyairól adatokat kér.

Nagyvárad, 1900. február 10.

Szabó József
egyleti elnök.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, február 12.

Az irányzat csendes.	
Osztrák hitel	380.10
Magyar hitel	378.60
Allamvasut	328.70
Rimamurávi	334.25
Magyar jelzalog	238.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

Budapest, február 12.

Buza októberre	7.91
Buza áprilisra	7.76
Uj tengeri	5.09
Rozs okt.	6.47
Zab okt.	5.10
Káposzta, repce, aug.	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. február 12-én.

Magyar aranyjárdék 4%	98.75
Magyar koronajárdék	94.30
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,1/2%	100.50
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2,1/2%	99.75
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	99.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	93.75
Italméresi jog megváltási kötvény	99.50
Horvát-szlavón földtehermentesítési kötvény	95.—
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	162.25
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	141.—
Osztrák járdék papirban	99.75
Osztrák járdék ezüstben	99.60
Osztrák járdék aranyban	99.—
Osztrák korona járdék	99.—
Osztrák államsorsjegyek	138.—
Osztrák magyar bankrészevény	17.75
Magyar hitelbankrészevény	757.—
Osztrák hitelintézet részevény	760.60
Párisi vista	96.30
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	19.27
Németbirodalmi márka	118.05
London vista	242.35
20 márkás arany	23.60

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

A hires

Haldek-féle

Eli-t-magvak

u. m. 95% csirakéességű

Oberndorfi répamag

99 1/2% tisztaságú

Luczerna-mag stb.

jutányos áron kaphatók.

Haldek mag-nagykereskedésében József Ö. cs. és kir. Fensége udvari szállítójánál Budapesten, Károly-körut 9 s a vidéken **minden jobb üzletben**, mely magot tart.

A cég nagyváradai képviselői **Kappel J.** és **Fischer** urak Sonnenwirt-ház. Telefon 124 sz.

Vendéglősök és korcsmárosok figyelmébe!

Nagyobb mennyiségű **saját termései** tisztán lehuzott

uj bor

jutányosan — hordó számra is — kapható

Janky Józsefnél

Nagyváradon.

Ugyanott kapható még néhány ezer **szőlő zöld és fásajtás** a legnemesebb **csemege, muskotály** fajokból és olasz rizlingből, továbbá 500 darab két éves legbecsesebb **őszi barack** szemzésekéből.

➔ Közvetítő kerestetik. ➔

1 főnyeremény 100.000 kor. értéktárgy,

1 főnyeremény 20.000 korona értéktárgy stb.,

20% levonással készpénzben nyerhető

a Budapesti Poliklinikai Egyesület kórháza javára rendezett

Nagy Jótékonyági Sorsjáték

egyetlen sorsjeggyel.

Minden sorsjegy még két huzáson utánfizetés nélkül játszik, daczára annak egy sorsjegy ára

➔ **csak egy korona.** ➔

V-dik huzás visszavonhatlanul

már 1900. február hó 14-én.

Sorsjegyeket ajánl a

37591

Nagy Jótékonyági Sorsjáték

kezelősége, a Budapesti Poliklinikai Egyesület kórháza javára

Budapest, IV., Kossuth-Lajos-utca 1.,

továbbá az összes bankok, váltóházak, postahivatalok és a magy. kir. államvasutak személypénztárai és minden dohánytőzsde.